

Sırbistan'daki Üçlü Balkan Zirvesi'nin Ardından

26 Nisan Salı günü Türkiye, Sırbistan ve Bosna-Hersek Cumhurbaşkanları'nın katılımıyla Üçlü Balkan Zirvesi'nin ikincisi Sırbistan'da gerçekleşti. Üç ülke arasındaki siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi konuları üzerinde durulduysa da, Bosna-Hersek görüşmelerin odağında yer aldı. Yapılan ortak basın açıklamasında, iyi komşuluk ilişkileri çerçevesinde bölgede dayanışma ve dostluğun geliştirileceği, barışma sürecinin devam edeceği, ortak ekonomik projeler üzerinde çalışılacağı ve Batı Balkanlar'ın Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin hızlandırılmasının desteklendiği yönünde mesajlar verildi.

Son iki yılda Türkiye'nin Batı Balkanlar'a, özellikle de Bosna-Hersek'e ilişkin dış politikasında artan dinamizm dikkat çekiyor. Bosna-Hersek'teki siyasi durumun hassasiyetinin ve bölgeye olabilecek olumsuz yansımalarının farkında olan Türkiye, Batı Balkanlar'da en aktif aktörler arasında yer almaya başladı. Ankara, Saraybosna ile Belgrad arasındaki sorunların giderilmesiyle, Bosna-Hersek'in iç sorunlarının da yumuşayabileceğine inanarak Üçlü Balkan Zirvesi geleneğini başlatmış oldu. Türkiye, Sırbistan ve Bosna-Hersek arasında cumhurbaşkanları düzeyindeki Üçlü Balkan Zirvesi'nin ilki, 24 Nisan 2010'da Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün ev sahipliğinde İstanbul'da yapılmıştı. Kabul edilen ortak bildiride, Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrarın sağlanması için çaba sarf edileceği, ayrıca Bosna-Hersek'in toprak bütünlüğüne saygı duyulacağı belirtilmişti.

¹ http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/105/Erhan+Turbedar_+Dr.

Üçlü Balkan Zirvesi'nin ilki, üç yıl boyunca Belgrad ile Saraybosna arasında gerileyen ilişkilerin normalleşmeye başlaması açısından önem taşıyordu. Ne var ki geçtiğimiz son bir yılda Belgrad-Saraybosna ilişkileri dalgalı bir seyir izledi. Nedenlerine gelince Belgrad, siyasi olarak değerlendirilen ithamlarla Bosna-Hersek vatandaşlarını tutuklatmaya devam etti. Diğer taraftan, Bosna-Hersek Cumhurbaşkanlığı üyesi Jelko Komšić'e göre Sırbistan Bosna-Hersek'in içişlerine rahatsızlık veren boyutlarda karışmaya başladı.

Son aylarda Arap coğrafyasında yaşananlar Türkiye'nin dış politika enerjisinin büyük kısmını harcıyor olmakla birlikte, Ankara Batı Balkanlar'da aktif kalmaya özen gösterdi. Nitekim Üçlü Balkan Zirvesi'nin ikincisinin hayat bulması doğrultusunda da Türkiye'nin özel çabalar sarf ettiği biliniyor. Bu zirvenin Sırbistan'ın Karacorcevo kasabasında düzenlenmiş olması dikkat çekici oldu. Yaklaşık 20 yıl önce Sırbistan ve Hırvatistan liderleri Slobodan Milošević ve Franyo Tucman bu kasabada bir araya gelerek, Bosna-Hersek'in paylaşılması konusunu görüşüyordu. Belgrad'ın Üçlü Balkan Zirvesi'nin toplantı yeri olarak Karacorcevo'yu bilerek seçtiği ve bununla geçmişe ait defterin tamamen kapandığı mesajını vermeye çalıştığı söylenebilir.

Bosna-Hersek Cumhurbaşkanlığı'nın her üç üyesinin Sırbistan'daki Üçlü Balkan Zirvesi'ne katılmış olması, başlı başına başarılı sonuçlardan birisidir. Bosna-Hersek Cumhurbaşkanlığı'nın Boşnak üyesi en son 2001 yılında Sırbistan'da bulunmuştu. Bölgesel işbirliğinin ve diyalogun geliştirilmesi açısından da zirve önem arz ediyor. Ne var ki Üçlü Balkan zirvelerinin Bosna-Hersek'teki sorunları çözebilmesi noktasında ciddi sınırlamalar bulunuyor. Sebebine gelince; Bosnalı Sırlar, Türkiye ile Batılı ülkelerin Sırp Cumhuriyeti'ni zayıflatmaya ve Bosna-Hersek'i Boşnakların egemen olacağı bir devlete dönüştürmeye çalıştığına inanıyor. Bu yüzden Bosnalı Sırlar Türkiye'nin bölgedeki varlığını ve Sırbistan'la yakınlaşıyor olmasını olumsuz karşılıyor. Aslına bakılırsa, Bosnalı Sırlar yıllarca Bosna-Hersek devlet kurumlarının önüne engeller çıkartarak, devletin ilerlemesini engelledi. Mart 2011'de ise Sırp Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Milorad Dodik, Bosna-Hersek'in eski Yugoslavya gibi dağılacığını söyledi.

Siyasi kaygılar nedeniyle Avrupa Birliği'nden aday ülke statüsünü elde etmeyi büyük bir heyecanla ümit eden Sırbistan Hükümeti, Üçlü Balkan Zirvesi aracılığıyla komşularıyla iyi geçindiğini ve bölgede barış ve istikrar unsuru olduğunu göstermek istiyor. Belgrad ayrıca Dodik'in yıkıcı faaliyetlerini durdurmaya çalıştığına dair izlenim de yaratmaya çalışıyor. Gerçekte ise Sırbistan Hükümeti'nin Bosnalı Sırların yönetimi ile derin dayanışma içinde olduğu biliniyor. Nitekim Bosna-Hersek için konfederal bir devlet modeli dışındaki çözüme razı olması, Sırbistan Hükümeti açısından siyasi bir intihar olurdu.

Sadece Bosnalı Sırlar değil, son bir yılda Bosnalı Hırvatlar da milliyetçi ve gerginlik tırmandıran davranışlarla gündemde yer alıyor. Netice olarak, Sırbistan'daki Üçlü Balkan Zirvesi Belgrad ile Saraybosna arasındaki ilişkilere yeni bir nefes katsa dahi, Bosna-Hersek'te daha somut neticelerin elde edilebilmesi için, bölgede aktif olan dış aktörlerin eninde sonunda daha fazla dayanışma içine gitmesi gerekecektir.